

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ ΤΟΥ κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Θ. ΒΟΥΡΛΗ

"ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΗΘΙΚΑΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΨΑΛΜΩΔΙΑΣ"

Ἡ διδακτορική διατριβή τοῦ κ. Ἀθανασίου Θ. Βουρλή μέ τίτλο "ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΗΘΙΚΑΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΨΑΛΜΩΔΙΑΣ" ἀξίζει νά προβληθεῖ ὡς μία ἄξια πολυπλεύρως τεκμηριωμένη προσπάθεια ἀναδείξεως ὄχι μόνο τῆς ὀρθοδόξου ψαλμωδίας ἀλλά καί γενικότερα τοῦ θεοδότου χαρίσματος τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου.

Διά ἱστορικῶν καί θεανθρωπίνων ἐπιχειρημάτων μεστῶν ἀπό σαφήνεια καί πληρότητα καί ὑπερεχειλιζόντων ἀπό ἀγιογραφικές καί ἀγιοπατερικές μαρτυρίες μᾶς ἐκδέτεται τήν πορεία καί τή μοναδικότητα τῆς Βυζαντινῆς ψαλμωδίας πού μέ μανία κάποιοι γνωστικοί εἰδικοί τήν καταπολεμοῦν ὡς σκουριασμένη, δυσνόητη, ξύλινη καί βαρετή.

Σάν πρόκληση-πρόσκληση μελέτης τῆς συγκεκριμένης διατριβῆς θά σταθῶ σέ τέσσερα σημεία:

α) "... Μέσω τῆς ψαλμωδίας καλλιεργεῖται ἡ μεσσιανική ἀντίληψις καί ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας. Κηρύσσεται ἡ περί τοῦ ἑνός Θεοῦ διδασκαλία, ἡ ἐξ Αὐτοῦ ἐκ τοῦ μηδενός δημιουργία τοῦ κόσμου καί δὴ τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ πτώσις αὐτοῦ, ἡ παντοδυναμία, ἡ πρόνοια, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀγιότης, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ... Δίδεται, ἐν ἄλλοις λόγοις, ... ἡ ἀναγκαία δογματικοηθική διδασκαλία ...".

β) "... Ὁ φωνητικός τρόπος ψαλμωδίας, τόν ὁποῖον αὐτός ὁ Κύριος καί οἱ μαθηταί του χρησιμοποιοῦν κατά τόν Μυστικόν Δεῖπνον καί ἐμμέσως καθιεροῦν, ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τόν "πνευματικόν" καί "λογικόν" χαρακτήρα τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ...

... Ἡ ἐν τῇ χριστιανικῇ λατρείᾳ διατήρησις τῆς φωνητικῆς ψαλμωδίας ἔχει βαθυτάτην θεολογικήν σημασίαν καί δέν ἀποτελεῖ λεπτομέρειάν τινα λατρευτικῆς προτιμῆσεως, οὔτε ὀπισθοδρομικήν στάσιν ἔναντι τῆς ἐξελίξεως τῆς μουσικῆς τέχνης ...

... Ἡ φωνητική ψαλμωδία ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητον λειτουργικήν παράδοσιν τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειτα ἀξιοποιεῖται δι' αὐτῆς κατά τόν καλύτερον τρόπον αὐτός οὗτος ὁ ἀνθρώπος (δι' ὃν Χριστός ἀπέθανε) καί δὴ ἡ φωνή αὐτοῦ. ...

... Τά στοιχεῖα τῆς φωνητικῆς ψαλμωδίας (ὁ λόγος, τό μέλος καί ὁ ρυθμός), δέν εἶναι ὕλικά, ἀλλά πνευματώδη καί μυστηριώδη παράγωγα τῶν ἁρμονικῶν ψυχοσωματικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου ...".

γ) "... Ὁ ἀνθρώπινος λόγος εἶναι πρόσκαιρος καί "ἀνυπόστατος", κατ' ἀντιστοιχίαν τῆς θνητότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντιθέτως, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι αἰώνιος, ὡς καί ὁ Θεός.

"Ἐπειδή γάρ ἡ ἡμετέρα φύσις ἐπίκτητός ἐστι καί εὐδιάλυτος, διά τοῦτο καί ὁ λόγος ἡμῶν ἐστὶν ἀνυπόστατος". Ὁ Θεός ὅμως "ἔχει τὸν ἑαυτοῦ λόγον ἐξ αὐτοῦ γεννώμενον, οὐ κατὰ τὸν ἡμέτερον λόγον ἀνυπόστατον καί εἰς ἀέρα χεόμενον, ἀλλ' ἐνυπόστατον, ζῶντα, τέλειον, οὐκ ἔξω αὐτοῦ χωροῦντα, ἀλλ' ἐν αὐτῷ αἰεὶ ὄντα". (Ἁγ. Ἰω. Δαμασκηνοῦ)

Ὁ Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος διδάσκει ὅτι "ὥσπερ γάρ ὁ λόγος ὁ ἐμὸς ἀπὸ τῆς ψυχῆς μου γεννᾶται, οὕτω καί ὁ Υἱὸς ἀπὸ τοῦ Πατρὸς ἐτέχθη". "Ὁ Χριστός, κατὰ ταῦτα, εἶναι πρωτότυπον τῆς τοῦ ἀνθρώπου δημιουργίας" ...

... "Πέρα τῶν χριστολογικῶν πατερικῶν συσχετίσεων τῶν ψυχοσωματικῶν λειτουργιῶν, σύμφωνα μέ τόν Ἁγ. Γρηγόριο Νύσσης ὁ νοῦς παρομοιάζεται διά τινος ἐμπείρου μέν, ἀλλ' ἀφώνου μουσικοῦ, ἐνῶ αἱ σωματικαὶ αἰσθήσεις, δι' ὧν ἐξωτερικεύονται τῆς διανοίας αἱ παρορμήσεις, παρομοιάζονται διά τῶν πολυειδῶν μουσικῶν ὀργάνων" ...

δ) ... Σύμφωνα μέ τόν Ἀντ. Ἀλυγιζάκη "Τό περιεχόμενον τῆς κοσμικοποιημένης πολυφωνικῆς λειτουργικῆς μουσικῆς τῆς Δύσεως δέν εἶναι ὁ Θεός ἀλλά ὁ ἄνθρωπος" ...

... Σύμφωνα μέ τόν π. Γεώργιο Μεταλληνό "ὁ θεολογικός λόγος τῆς λατρείας ἔχει τήν δική του ἱστορική σάρκα-ἐνδυμα, τή λατρευτικὴ μουσική, πού δένεται ἀναπόσπαστα μαζί του, ὅπως ὁ Θεῖος Λόγος μέ τήν σάρκωσή του ἔλαβε ἀνθρώπινη σάρκα ἀπὸ τήν Παναγία Παρθένο".

"Ἰστερα ἀπὸ αὐτὴν τήν ἐλάχιστη γεύση ἃς ἀφήσουμε τὸν ἀναγνώστη νά ἀπολαύσει διά μέσῳ αὐτῆς τῆς διατριβῆς τό ὕψος, τό πλάτος καί τό βάθος τῆς θεοπνεύστου ψαλμωδίας.